

Katseen kohteena Aldo Rossin modernin ajan nekropoli

Sanna Sarva

Ohessa esittämäni valokuvat ovat osa projektia, jossa dokumentoin valokuvin minua kiinnostavia modernin ajan italialaisia hautausmaita. Näistä minua on puhutellut eniten kuvissani esiintyvä arkkitehti Aldo Rossin (1931–1997) suunnittelema hautausmaa Modenassa.

Rossi voitti San Cataldon hautausmaan laajennusosan arkkitehtikilpailun vuonna 1971. Rossin suunnittelema nekropoli (kreikan kielen sanasta *nekropolis* (νεκρόπολις), joka tarkoittaa *kuolleiden kaupunkia*) on iso, pitkien hautarakennusten ja muurin rajaama avoin tila, josta puuttuvat maahan kaivetut haudat. Tilan keskellä on suuri kuution muotoinen kolumbaario, jonka jokaisessa kerroksessa on kaksi päällekkäistä ikkunariviä, mikä saa rakennuksen näyttämään todellista isommalta.

Hautausmaata hallitsevat suorakulmaiset muodot. Neliö toistuu muun muassa keskirakennuksen ja muurin ikkuna-aukoissa sekä muurin aukkoja peittävässä reiällisissä metallilevyissä. Muurissa ja sitä vastapäisten hautarakennusten katoissa on käytetty heijastavaa, taivaansinistä metallia. Myös massiivisessa keskirakennuksessa taivaan rooli on merkittävä. Tilasta puuttuu katto, mikä tekee rakennuksesta avoimen, eräänlaisen hautojen ympäröimän erillisen sisäpihan. Hautoja on päällekkäin ja vierekkäin neljässä eri kerroksessa. Tilassa liikutaan teräsportilla ja -parvilla.

Nekropolin lähistö – viereistä vanhempaa hautausmaata lukuun ottamatta – on muuten hyvin arkipäiväinen. Takana on aktiivisessa käytössä oleva siirtolapuutarha ja toisella

puolella tietä laajoja peltoalueita ja raunioituva varastorakennus. Modenan keskusta historiallisine rakennuksineen on kauempana.

Osa San Cataldon hautausmaan laajennusosan suunnitelmaan kuuluneista rakennuksista on jäänyt toteuttamatta. Keskeneräisen - tai hylätyn ja raunioituneen - vaikutelmaa lisäävät katottoman keskirakennuksen lasittomat ikkunat ja puuttuvat ovet. Kirjassaan *Melankolia ja arkkitehtuuri* (2015) arkkitehti Diogo Seixas Lopes (1972-2016) pohtii muun muassa raunioita ja niiden suhdetta melankoliaan. Lopes mainitsee kirjallisuuskriitikko ja filosofi Walter Benjaminin (1892-1940) kirjoittaneen raunioiden olevan konkreettisten asioiden maailmassa sitä mitä vertauskuvat ovat ajatusten maailmassa. Ne paljastavat ytimen. Lopes lainaa myös kirjallisuuskriitikko Jean Starobinskiä (1920-), jonka mukaan rauniot edustavat ennen kaikkea menetettyä, lopullisesti hylättyä (Lopes 2015, 39). Tässä mielessä Rossin säiden kuluttama ja puolivalmis hautausmaa rakennuksista puuttuvine yksityiskohtineen sopii hyvin menneen ja menetetyn elämän näyttämöksi.

Lopes nostaa kirjassaan esille myös runoilija Charles Baudelairen ajatuksen modernista kaupungista, jonka muutos on nopeampaa kuin mihin inhimillinen sydän pystyy (Lopes 2015, 104). Kaupan ja teollisuuden tarpeisiin ripeästi rakennetut kaupungit aiheuttavat asukkailleen vieraantuneisuutta. Modenan hautausmaan laajennusosa muistuttaa pelkistettyine hautarakennuksineen modernia kaupunkia. Jo tässä viittauksessaan Rossin nekropoli on eräänlainen hävinneiden elämänmuotojen ja surumielisyyden kuva.

Vaikka San Cataldon hautausmaan laajennusosan arkkitehtuuri myös osin varioi viereisen uusklassisen hautausmaan arkkitehtonisia teemoja, se on ennen kaikkea kokeilevaa ja kiinni omassa ajassaan pyrkien ilmentämään muun muassa modernin ihmisen maallistuvaa kuolemasuhdetta - ja kuoleman kammoa. Eräs kuviani katsellut ihminen sanoikin, että hänelle Modenan hautausmaa nosti mieleen kauheat kuolemanleirit, ei niinkään vainajien viimeistä lepopaikkaa. Rossin mukaan kuolema

on ”vankila”, eristetty tila, josta ei voi paeta. On myös mahdollista, että vankilamaisuus on historiallinen viittaus ajanjaksoon, jolloin sekä hautausmaat että vankilat pyrittiin suunnittelemaan sellaisiksi, että ne herättäisivät kävijässä surumielisyyttä. Rossin hautausmaa on melankolisuudessaan monimielisempi, koska se muistuttaa sekä vankilaa että modernia kaupunkia. Lopes mainitseekin kirjassaan, että Rossi pyrki realistiseen arkkitehtuuriin, joka huomioi ekonomiset, kulttuuriset, poliittiset ja sosiologiset näkökulmat (Lopes 2015, 84). Sen aikaisessa yhteiskunnassa, kuten paljolti vieläkin, niin kuolema kuin vankila olivat marginaalisia mutta valvonnan alaisia.

Rossin hautausmaa on kiinnostava sen melankolisessa, uuden ajan kaupunkikuvassa, sen hämmentävissä mittasuhteissa, sen pitkissä lineaarisissa linjoissa, sen uuvuttavassa toistossa ja sen keskusrakennuksen tyhjässä keskitilassa, joka ilman kattoa avaa sisältään suoran näkymän ylöspäin. San Cataldon nekropoli on uuden ajan hautausmaa, ehkä vielä tänäkin päivänä.

Esitin San Cataldon ja Gubbion hautausmaiden laajennusosien valokuvia kirjagalleria Laterna Magican tiili- ja kellarigalleriassa syksyllä 2017. Kuvien lisäksi näyttelyssä oli myös installaatio, joka koostui muovikukkakimpuista ja votiivilampusta. Näillä esineillä halusin muistuttaa myös siitä yksityisen suremisen kulttuurista, joka ei tule samalla tavalla näkyviin monumentaalisessa hautausmaakokonaisuudessa. Valokuvia Modenan nekropolin lisäosasta on ollut myös näyttelyssäni Galleria Lapinlahdessa alkuvuodesta 2017. Olen ollut onnekas saadessani esittää teoksia näyttelytiloissa, joiden olen kokenut tukevan kuvieni maailmaa. Galleria Lapinlahdessa valokuvat rinnastuivat viereiseen Hietaniemen hautausmaahan ja Laterna Magicassa esitystila oli antikvariaatin takatilassa, osittain maan alla, kiinni peruskalliassa.

Valokuvausprojektin jatkoa tukee Suomen Kulttuurirahasto.







Kuvat ovat olleet esillä *Laterna Magicassa*, Helsingissä (2017). Valokuvaaja on Sanna Sarva.

Kirjoittaja

Sanna Sarva (KuM, TaM) on kuvataiteilija, joka on käsitellyt taiteellisessa työskentelyssään identiteetin, kuoleman ja vallan teemoja. Tällä hetkellä Sarva valmistelee installaatio- ja valokuvanäyttelyä italialaisista, modernin ajan hautausmaista. Hän on esittänyt teoksiaan koti- ja ulkomaisissa näyttelyissä, muun muassa *Manifesta III:ssä* (Tirana, Albania, 2000), *ARS 01:ssä* (Kiasma, Helsinki 2001) ja *III Baltic Biennalessa* (Pietari, Venäjä 2012). Taiteellisen työskentelynsä ohella Sarva on toiminut tuntiopettajana Taideyliopiston Kuvataideakatemiassa ja toimii Taide-lehden vakituksena avustajana. Sarva kuratoi myös kuvataidenäyttelyitä. Yhteystiedot: sanna.sarva@alumni.aalto.fi

Kirjallisuus

Lopes, Diogo Seixas. 2015. *Melancholy and Architecture On Aldo Rossi*. Zurich: Park Books AG.